

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА ЩОДО СУДОВИХ СПРАВ СТОСОВНО ДЕРЖАВНОГО МАЙНА, СТОРОНОЮ ПО ЯКИХ Є РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Судові справи рішення по яким набрали законної сили на користь МКСК та фактично виконанні.

Капличка-маф на території Національного музею історії України.

Національний музею історії України за участі Міністерства культури та стратегічних комунікацій у судовому порядку відстояли свою позицію щодо зобов'язання Релігійної громади Української Православної Церкви Десятинного Храму Різдва Пресвятої Богородиці знести Капличку-маф, яка була побудована на території Музею без отримання відповідних дозволів та без погодження проектної документації - самочинне будівництво.

Так, Північний апеляційний господарський суд постановою від 14.09.2023 р. у справі № 910/9385/20 підтвердив рішення Господарського суду м. Києва від 15.02.2023, яким було вирішено усунути Національному музею історії України перешкоди у користуванні земельною ділянкою шляхом знесення самочинно збудованого об'єкта нерухомого майна набрало законної сили. На даний час відкрито виконавче провадження, Сподіваємось, що буде забезпечено виконання рішення суду найближчим часом.

Постановою Північного апеляційного господарського суду від 14.09.2023р. апеляційну скаргу Релігійної громади Української Православної Церкви Десятинного Храму Різдва Пресвятої Богородиці залишено без задоволення, а рішення суду першої інстанції без змін.

Міністерством забезпечено виконання судового рішення в примусовому порядку виконавчою службою.

Кременець, Миколаївський Собор.

Пам'ятка архітектури національного значення - Миколаївський собор з келіями повернута у власність держави.

Постановою Західного апеляційного господарського суду від 02.10.2023р. по справі №921/164/23 залишено в силі рішення Господарського суду Тернопільської області від 15.06.2023р., рішенням якого зобов'язано релігійну громаду «Парафія Святителя Миколая» Свято-Миколаївського собору міста Кременець Кременецького району Тернопільської єпархії Української Православної Церкви повернути з безоплатного користування пам'ятку архітектури національного значення Миколаївський собор з келіями XVI-XVII ст., охоронний номер 668 Н, яка перебуває на балансі та оперативному управлінні Заповідника.

У зв'язку із чим було відкрито виконавче провадження №73198117. Державним виконавцем було видано постанову від 17.11.2023 р., якою зобов'язано релігійну

громаду «Парафія Святителя Миколая» Свято-Миколаївського собору міста Кременець Кременецького району Тернопільської єпархії Української Православної Церкви у термін 10 робочих днів, повернути з безоплатного користування пам'ятку архітектури національного значення Миколаївський собор з келіями XVI-XVII ст. до Заповідника.

На підставі вище викладеного 30.11.2023 року відбулася виконавча дія на підставі якої було повернуто пам'ятку архітектури національного значення «Миколаївський собор з келіями XVI-XVIIст.» у оперативне користування Заповідника.

Постановою Касаційного господарського суду від 05.12.2023 касаційну скаргу релігійної громади "Парафії Святителя Миколая" Свято-Миколаївського собору Тернопільської єпархії УПЦ залишено без задоволення, а рішення суду першої та апеляційної інстанції без змін.

Рішенням Господарського суду Чернігівської області від 23 січня 2024 року у справі № 927/396/23, залишеним у силі постановою Північного апеляційного господарського суду від 27 травня 2024 року, відмовив у задоволенні позову Управлінню Чернігівської єпархії Української православної церкви до Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» про продовження дії договору № 2 від 12 вересня 2016 року про строкове спільне безоплатне користування Чернігівською єпархією Української православної церкви пам'яткою архітектури національного значення Троїцьким монастирем XVII-XVIII століття, що є державною власністю. Міністерство приймає участь у справі, як третя особа без самостійних вимог на стороні відповідача.

Отже, рішення суду першої інстанції після перегляду його у суді апеляційної інстанції набрало законної сили, враховуючи вищевикладене Чернігівська єпархія Української православної церкви звільнила пам'ятку архітектури національного значення Троїцький монастир XVII-XVIII століття.

Здвиженська церква м. Кам'янець-Подільський

Господарський суд Хмельницької області своїм рішенням від 13.07.2023 р. по справі №924/419/23 зобов'язав релігійну організацію УПЦ МП, яка використовувала Хрестовоздвиженську церкву в Кам'янці-Подільському, звільнити її приміщення та передати Заповіднику.

Північно-західний апеляційний господарський суд постановою від 20.11.2023р. залишив без задоволення апеляційну скаргу Релігійної організації «Хрестовоздвиженська Українська Православна Церква», залишивши без змін рішення суду першої інстанції. Воно набрало законної сили.

Це ще одне рішення на користь Міністерства культури та стратегічних комунікацій та Заповідника. Отже, старовинну Здвиженську церкву в Карвасарах (м. Кам'янець-Подільський) передано у використання НІАЗ «Кам'янець».

Миколаївська церква з дзвіницею, м. Кам'янець-Подільський

Господарським судом Хмельницької області від 29.06.2023 по справі № 924/318/23 за позовом Національного історико-архітектурного заповідника "Кам'янець" м. Кам'янець - Подільський, Хмельницької області до релігійної організації "Кам'янець - Подільська Свято-Миколаївська парафія Кам'янець-Подільської Єпархії Української Православної церкви" м. Кам'янець - Подільський, Хмельницької області було прийнято рішення про зобов'язання звільнити будівлю Миколаївської церкви з дзвіницею, загальною площею 97,1 кв.м. та передати її Національному історико-архітектурному заповіднику "Кам'янець" задовольнити.

Постановою Північно-західного апеляційного господарського суду від 04.10.2023р. апеляційну скаргу залишено без задоволення, а рішення суду першої інстанції без змін.

Постановою Касаційного господарського суду від 10.04.2024р. касаційну скаргу УПЦ залишено без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

Будівлю Миколаївської церкви з дзвіницею, загальною площею 97,1 кв.м. звільнено та передано Національному історико-архітектурному заповіднику "Кам'янець".

Судові справи, розгляд по яких станом на сьогодні триває, рішення по справах не набрало законної сили або не виконане.

Києво-Печерська Лавра.

Національний заповідник «Києво-Печерська лавра» за безпосередньої участі Міністерства культури та стратегічних комунікацій у судовому порядку відстояли свою позицію щодо зобов'язання Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври (Чоловічий монастир) Української Православної Церкви повернути майно у державну власність.

Так, Рішенням Господарського суду міста Києва від 10.08.2023р. по справі № 910/5094/23 зобов'язано Свято-Успенську Києво-Печерську Лавру (Чоловічий монастир) Української Православної Церкви усунути перешкоди Національному заповіднику «Києво-Печерська лавра» у користуванні майном, що передане за Договором №2 від 19 липня 2013 року про безоплатне користування релігійною організацією культовими будівлями та іншим майном, що є державною власністю, який розірваний з 29.03.2023р., шляхом звільнення вказаних об'єктів нерухомості (виселення).

Наразі вказана справа за апеляційною скаргою УПЦ перебуває на розгляді в Північному апеляційному господарському суді.

Також, Свято-Успенська Києво-Печерської Лавра (Чоловічий монастир) Української Православної Церкви у судовому порядку намагалась визнати недійсним правочин щодо односторонньої відмови Заповідника від Договору № 2 від 19

липня 2013 року про безоплатне користування релігійною організацією культовими будівлями та іншим майном, що є державною власністю.

Господарський суд м. Києва прийняв позицію Заповідника та рішенням від 09.08.2023 по справі № 910/4552/23 відмовив у задоволенні позовних вимог.

Вказана справа за апеляційною скаргою УПЦ перебуває на розгляді в Північному апеляційному господарському суді.

У провадженні Господарського суду м. Києва перебувала справа №910/423/23 за позовом Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври (Чоловічий монастир) Української Православної Церкви до Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» (далі – Відповідач, Заповідник) про усунення перешкод у користуванні майном (Успенський собор та Трапезна Церква з Трапезною палатою на території Верхньої лаври).

Рішенням Господарського суду м. Києва від 13.06.2023р. в позові відмовлено повністю.

Вказана справа за апеляційною скаргою УПЦ перебуває на розгляді в Північному апеляційному господарському суді.

Отже, Свято-Успенська Києво-Печерської Лавра (Чоловічий монастир) Української Православної Церкви зобов'язана повернути державне майно Заповіднику.

Свято-Успенська Києво-Печерська Лавра/Чоловічий монастир/УПЦ звернулась до Господарського суду м. Києва з позовом до Національного заповідника "Києво-Печерська лавра" та Міністерства культури та стратегічних комунікацій з позовними вимогами про визнання права постійного користування православним монастирським комплексом Києво-Печерська лавра (Нижня та Верхня лавра) розташованого за адресами: м. Київ, вул. Лаврська, буд. 9, м. Київ, вул. Лаврська, буд.15.

Ухвалою Господарського суду м. Києва від 11.09.2024р. по справі №910/10191/24 відкрито провадження загальне позовне.

Окрім того, вірянками УПЦ подані позови до Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» про скасування наказу заповідника про обмеження доступу до території Нижньої лаври та усунення їм перешкод у доступі на територію Нижньої лаври.

Рішеннями Печерського районного суду у м. Києві у справі № 757/37634/23-ц (рішення від 17.09.2024) та у справі № 757/15198/24-ц (рішення від 29.05.2024) вірянам відмовлено у задоволенні позовних вимог у повному обсязі.

Михайлівська церква, м. Переяслав

Північний апеляційний господарський суд постановою від 23.11.2023р. по справі № 911/638/23 залишив у силі рішення Господарського суду Київської області

від 20.07.2023р. про звільнення Релігійною громадою Української православної церкви Свято-Михайлівської парафії приміщення Михайлівської церкви у Переяслав-Хмельницькому на Київщині. Третьою стороною у справі виступило Міністерство культури та стратегічних комунікацій.

Постановою Касаційного господарського суду від 10.04.2024р. касаційну скаргу УПЦ залишено без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

Рішення Господарського суду Київської області від 20.07.2023р. у справі № 911/638/23 задоволено у повному обсязі. Рішення набрало законної сили.

Наказ від 29.01.2023 р. про примусове виконання судового рішення Господарського суду Київської області від 20.07.2023 р. у справі № 911/638/23 було подано НІЕЗ «Переяслав» 08.02.2024р. до Переяславського відділу державної виконавчої служби у Бориспільському районі Київської області Центрального міжрегіонального управління юстиції (м. Київ).

Станом на 19.09.2024 року рішення Господарського суду Київської області від 20.07.2023 у справі №911/638/23 перебуває на стадії виконання.

Успенський собор, м. Канів

18 березня 2023 р. Господарський суд Черкаської області рішенням по справі №925/1107/23 зобов'язав Київську митрополію УПЦ (МП) повернути в державну власність об'єкт культурної спадщини національного значення – Успенський (Георгіївський) собор XII століття. Це рішення суд ухвалив за позовом Смілянської окружної прокуратури Черкаської області в інтересах Міністерства культури та стратегічних комунікацій.

Встановлено, що виконавчий комітет Канівської міської ради у 2003 році надав дозвіл Українській православної церкві (МП) оформити право власності на пам'ятку археології. Надалі це стало підставою для реєстрації права колективної власності. Органи прокуратури разом з Міністерством культури та стратегічних комунікацій у суді довели незаконність передачі будівлі Успенського собору. Адже законодавством встановлено пряму заборону відчуження пам'яток культурної спадщини, які перебувають у державній власності. Суд визнав незаконними та скасував рішення виконкому Канівської міськради, свідоцтво про право власності на будівлю за УПЦ (МП), а також скасував державну реєстрацію речового права на об'єкт культурної спадщини національного значення.

Вказане рішення суду залишено без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 23.05.2024р. та постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 04.09.2024 року.

Також рішенням Господарського суду Черкаської області від 12.06.2024 по справі № 925/172/24 за позовом заступника керівника Смілянської окружної прокуратури в інтересах держави в особі Черкаської обласної військової адміністрації, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмету спору на

сторони позивача Міністерство культури та стратегічних комунікацій до Канівської міської ради Черкаської області та Релігійної організації Київська митрополія Української православної церкви та Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області про усунення перешкод шляхом скасування рішення, визнання недійсним та скасування державного акту, скасування державної реєстрації позов задоволено, вирішено усунути перешкоди у здійсненні Черкаській обласній військовій адміністрації права користування та розпорядження земельною ділянкою історико-культурного призначення з кадастровим номером 7110300000:01:003:0106 площею 0,4163 га під пам'яткою археології національного значення – Успенський (Георгіївський) собор.

Станом на сьогодні рішення суду, яке набрало законної сили перебуває на стадії виконання.

Чернігів Стародавній

Рішенням Господарського суду Чернігівської області від 23 січня 2024 року у справі № 927/394/23, залишеним у силі постановою Північного апеляційного господарського суду від 02 липня 2024 року, відмовив у задоволенні позову Управлінню Чернігівської єпархії Української православної церкви до Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» про продовження дії договору № 4 від 14 вересня 2016 року про строкове спільне безоплатне користування Чернігівською єпархією Української православної церкви пам'яткою архітектури національного значення Спасо-Преображенським собором XI століття, що є державною власністю.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій приймає участь у справі, як третя особа без самостійних вимог на стороні відповідача.

На даний час Управління Чернігівської єпархії Української православної церкви звернулося з касаційною скаргою до Верховного Суду про скасування рішення судів першої та апеляційної інстанцій.

Ухвалою Верховного Суду від 28 серпня 2024 року № 927/394/23 касаційну скаргу Управління Чернігівської єпархії Української Православної церкви на постанову Північного апеляційного господарського суду від 02.07.2024 і рішення господарського суду Чернігівської області від 23.01.2024 залишити без руху та надати строк на усунення недоліків протягом десяти днів із дня вручення цієї ухвали (зазначити відомості про наявність або відсутність електронного кабінету у скаржника, а також навести та обґрунтувати передбачену (передбачені) статтею 287 ГПК України підставу (підстави) подання скарги (із урахуванням змісту цієї ухвали).

09.09.2024р. заявником, Управлінням Чернігівської єпархії Української Православної церкви, подана заява про усунення недоліків до Касаційного господарського суду. Станом на сьогодні, інформація про прийняття заяви про усунення недоліків у Заповідника відсутня.

Рішенням Господарського суду Чернігівської області від 26 жовтня 2023 року у справі № 927/395/23, залишеним у силі постановою Північного апеляційного

господарського суду від 23 липня 2024 року, відмовив у задоволенні позову Управлінню Чернігівської єпархії Української православної церкви до Національного архітектурно-історичного заповідника "Чернігів стародавній" про продовження дії договору № 1 про строкове спільне безоплатне користування Чернігівською єпархією Української православної церкви комплексом споруд пам'яток архітектури національного значення Єлецького монастиря XII-XVII ст., що є державною власністю.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій приймає участь у справі, як третя особа без самостійних вимог на стороні відповідача.

На даний час Управління Чернігівської єпархії Української Православної церкви звернулося з касаційною скаргою до Верховного Суду про скасування рішення судів першої та апеляційної інстанцій.

Інформація про прийняття касаційної скарги до розгляду у Міністерстві та Заповіднику відсутня.

Рішенням Господарського суду Чернігівської області від 15 січня 2024 року у справі № 927/1342/23 у задоволенні позовних вимог Національного архітектурно-історичного заповідника "Чернігів стародавній" до Управління Чернігівської єпархії Української православної церкви про зобов'язання повернути майно та усунення перешкод у користуванні Єлецького монастиря XII-XVII ст. (охоронний номер 250043-Н), шляхом виселення відмовлено.

04.07.2024р. Постановою Північного апеляційного господарського суду рішення суду 1-ї інстанції скасовано, прийнято нове рішення, яким позов задоволено повністю.

Постанова набрала законної сили 04 липня 2024 року, для її примусового виконання господарським судом Чернігівської області видано накази від 25 липня 2024 року:

- про зобов'язання Управління Чернігівської єпархії Української Православної церкви повернути на користь Національного архітектурно-історичний заповідника «Чернігів стародавній» майно, комплекс споруд Єлецького монастиря XII-XVII ст., що знаходиться за адресою: 14016, м. Чернігів, вул. Князя Чорного, 1;

- про усунення перешкоди у користуванні майном шляхом виселення Управління Чернігівської єпархії Української Православної церкви з комплексу споруд пам'яток архітектури національного значення Єлецького монастиря XII-XVII ст., що знаходиться за адресою: 14016, м. Чернігів, вул. Князя Чорного, 1;

- про стягнення з Управління Чернігівської єпархії Української Православної церкви на користь Національного архітектурно-історичний заповідника «Чернігів стародавній» судового збору за подачу позову в сумі 5484 (п'ять тисяч чотириста вісімдесят чотири) грн. 62 коп., та судового збору за подачу апеляційної скарги в сумі 8052 (вісім тисяч п'ятдесят дві) грн. 00 коп.

Заповідником 02 вересня 2024 року до Центрального відділу державної виконавчої служби у місті Чернігові Східного міжрегіонального управління

Міністерства юстиції подані заяви про відкриття виконавчого провадження за наказами господарського суду Чернігівської області у справі № 927/1342/23.

Постановами старшого державного виконавця Центрального відділу державної виконавчої служби у місті Чернігові Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції відкриті виконавчі провадження від 03 вересня 2024 року № 75948549, № 75949406, № 75948983.

Станом на 18 вересня 2024 року накази Господарського суду Чернігівської області від 25 липня 2024 року у справі № 927/1342/23, боржником, Управлінням Чернігівської єпархії Української Православної церкви, в добровільному порядку не виконуються.

Постановами старшого державного виконавця Центрального відділу державної виконавчої служби у місті Чернігові Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції від 17.09.2024р. по ВП № 75949406, № 75948549 відкладено проведення виконавчих дій до 02 жовтня 2024 року.

Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду ухвалою від 07 серпня 2024 року відкрив касаційне провадження за касаційною скаргою Управління Чернігівської єпархії Української православної церкви та призначив розгляд справи на 14:40 год. 02 жовтня 2024 року.

Свято-Успенська Святогірська Лавра.

Наказом Міністерства культури та стратегічних комунікацій від 15.07.2024р. № 484 утворено комісію з перевірки стану збереження культових споруд, що є пам'ятками національного значення, на території Донецької області. До складу комісії включено представників Міністерства (голова комісії – Наталія Войцещук), Донецької ОВА, Національної поліції, ДСНС, СБУ, Держгеокадастру, Заповідника.

Протягом тривалого періоду це перша офіційна комісія Міністерства культури та стратегічних комунікацій, яка провела огляди Лаври; представникам ДСНС вперше з 2017 року вдалося потрапити на територію Лаври та провести відповідні огляди, зафіксувавши порушення пожежної безпеки.

Під час першого виїзного засідання комісії 16 і 17 липня 2024 р. було обстежено пам'ятки **національного значення (11 об'єктів)**, розташованих на території Свято-Успенської Святогірської Лаври (м. Святогірськ, Донецька обл.), перевірено актуальний стан збереження пам'яток, наявність необхідних документів, передбачених законом, та дотримання пам'яткоохоронного законодавства, зафіксовано пошкодження, завдані внаслідок воєнних дій під час збройної агресії російської федерації, в тому числі від осколків та прямих попадань снарядів.

Наказом Міністерства від 09.08.2024 № 558 сфера роботи Комісії була поширена також і на пам'ятки **місцевого значення**.

Під час другого виїзного засідання комісії 12 і 13 серпня 2024 р. було обстежено пам'ятки **місцевого значення (7 об'єктів)**, занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, перевірено актуальний стан збереження пам'яток, наявність необхідних документів, передбачених законом, та дотримання

пам'яткоохоронного законодавства, зафіксовано пошкодження, завдані внаслідок воєнних дій під час збройної агресії російської федерації, в тому числі від осколків та прямих попадань снарядів.

Крім того, до обстеження пам'яток було залучено фахівців архітекторів-реставраторів, які провели експертні огляди пам'яток.

На території Лаври також розташовані пам'ятки місцевого значення, які не занесені до Реєстру. Їх огляд Комісія здійснить протягом наступного виїзду.

Наказом Міністерства культури та стратегічних комунікацій від 30.08.2024р. № 619 роботу комісії продовжено до 31.10.2024 р.

Складені Комісією документи та зафіксовані порушення опрацьовуються членами Комісії з метою напрацювання плану подальших дій та рекомендацій щодо усунення виявлених порушень.